

RAAP BELGIË – RAPPORT 1162

ARCHEOLOGIE NOTA

Fietstunnel, Staatsbaan te Ham

[DEEL II: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN]

Bureauonderzoek – 2025A294

[COLOFON]

[TITEL] Archeologienota Fietstunnel, Staatsbaan te Ham
Deel II: Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek - 2025A294

[VERSIE] 22 januari 2025

[AUTEUR(S)] Derweduwen N.

[PROJECTLEIDER] Derweduwen N.

[PROJECTMEDEWERKERS]

[PROJECTBEGELEIDER]

[AARDKUNDIGE]

[RAAPPROJECT] HAVELO1

[ERKEND ARCHEOLOOG] RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

[BEWAARPLAATS DOCUMENTATIE] RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

[BEVOEGD GEZAG] Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
Telefoon 09/311 56 20
E-mail: raap@raap.be
Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2025

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

[DOOR VERGUNNINGVERLENER IN DE VERGUNNING OP TE NEMEN VOORWAARDEN]

Er dient geen aanvullend archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het volledige terrein wordt vrijgegeven.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	3
1 Inleiding	4
1.1 Administratieve gegevens	4
1.2 Samenvatting van het vooronderzoek	4
2 Gemotiveerd advies.....	6
2.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek	6
2.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site	6
2.3 Impactbepaling.....	6
2.4 Waardering van de archeologische site	6
2.5 Bepaling van de maatregelen	6
3 Programma van maatregelen – geen vervolg	7
4 Bibliografie	8
5 Lijsten van opgenomen figuren en tabellen.....	9
5.1 Figuren:.....	9
5.2 Tabellen:.....	9

1 INLEIDING

Dit programma van maatregelen is het tweede onderdeel van de archeologienota die door RAAP België werd opgesteld in het kader van het opmaken van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen in het plangebied Fietstunnel (Ham). Dit document bevat de adviezen en/of maatregelen die werden opgesteld op basis van het tot nu toe uitgevoerde archeologische vooronderzoek (bureauonderzoek, beschreven in het bijgaande eerste deel: verslag van resultaten).

Het advies is om geen aanvullend onderzoek uit te voeren. De redenering die aan de basis ligt voor dit advies wordt in het hoofdstuk 'Gemotiveerd advies' uiteengezet. De verdere maatregelen die aan dit advies zijn gekoppeld worden toegelicht in één of meer programma's van maatregelen in de daar op volgende hoofdstukken.

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Tabel 1. Administratieve gegevens.

Projectcodes agentschap Onroerend Erfgoed ¹ : - Projectcode bureauonderzoek	2025A294		
Onderzoekskader	Opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen		
Erkend archeoloog	RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)		
Naam plangebied	Fietstunnel		
Adres	Staatsbaan		
Deelgemeente/gemeente	Ham		
Provincie	Limburg		
Kadastrale gegevens	Tessenderlo-Ham, afdeling 2, sectie A, 1276K, 1268D, 1276N en 1266B		
Oppervlakte betrokken percelen	4.356 m ²		
Oppervlakte plangebied	4.356 m ²		
Oppervlakte geplande bodemingrepen	2.635 m ²		
Bounding box in Lambert-coördinaten:	zuidwest: noordoost:	X: 202481.72 X: 203940.57	Y: 197807.04 Y: 198584.54

1.2 SAMENVATTING VAN HET VOORONDERZOEK

RAAP België voerde in januari 2025 een archeologisch vooronderzoek uit in het plangebied Fietstunnel, Staatsbaan te Ham. Het onderzoek kadert binnen een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, er wordt een fietstunnel ingepland. Het archeologisch vooronderzoek heeft tot doel na te gaan of er kans is op de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten. Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is er nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

Het plangebied ligt binnen de Centrale Kempen. Dit wordt omgeven door het Scheldebekken zonder getijden. Hier tegenaan grenzen de Zuiderkempen. Op hydrografisch vlak situeert het plangebied zich enkele meters ten zuiden van de Maasbeek. Ter hoogte van het plangebied komen de volgende Paleogene en/of Meogene afzettingen voor volgens de Tertiairgeologische kaart: Formatie van Diest. Deze bestaat uit groen tot bruin heterogeen zand en meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, kleirijke horizonten, schuine

¹ Voor elke fase van vooronderzoek is een projectcode bekomen bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Deze projectcode is op alle documenten van het vooronderzoek, registratie, verpakking van vondstenmateriaal en verpakking van stalen aangebracht.

gelaagdheid en glauconietrijk, micarische horizonten bevat. De Quartaire afzettingen die zich ter hoogte van het plangebied bevinden bestaan grotendeels uit type 1. Hierbij is het tertiair afgedekt met quartaire afzettingen met aan de basis sedimenten van eolische herkomst (Weichseliaan, ELPw). De eolische afzettingen bestaan in deze regio voornamelijk uit zandleem dat opgebouwd is uit een afwisseling van dunne laagjes zand en leem. Volgens de bodemkaart bestaat de bodem binnen het plangebied uit type Scm. Deze bodemserie bestaat uit matig droge lemige zandgronden met diepe antropogene humus A-horizont. Deze matig droge plaggengronden hebben een humusdek dat meer dan 60 cm dik is, en rust op een begraven profiel, meestal een podzol.

Hoewel de directe omgeving van het plangebied geen echte bewoningssites lijkt te herbergen, tonen de CAI-waarnemingen aan dat de omgeving van het plangebied minstens bezocht werd sedert de steentijd. De oudste meldingen betreffen vondstmeldingen van onder meer een silex afslag uit de steentijd en een bronzen kokerbijltje uit de late bronstijd. Voor de Romeinse periode werd voor de directe omgeving slechts 1 vondst genoteerd. Het betrof een klein dik muntje dat mogelijks Romeins is. Vervolgens werden voor de middeleeuwen enkele vondsten en paalsporen geregistreerd, maar geen duidelijke bewoningskernen. Voor de late middeleeuwen werden twee mogelijke schansen genoteerd. Verder werden tijdens proefsleuvenonderzoeken ook nog recente (paal)kuilen en greppels aangetroffen.

De geplande werken omvatten de aanleg van een fietspad, een fietsstrade en een fietstunnel. Voor deze laatste wordt ook een tijdelijke bouwput aangelegd ten oosten van de Staatsbaan. De tunnel en bouwput zullen tot ca. 5,50 m -mv reiken. Het fietspad heeft een verstoringsdiepte van 40 cm -mv en een breedte van 2 m. De fietsstrade heeft een breedte van 4 m. Deze wordt aangelegd op een steenslagfundering waarbij de verstoringsdiepte op ca. 56 cm -mv geraamd wordt. Deze ingrepen kunnen dus een impact hebben op eventueel aanwezige archeologische sporen en vondsten.

De uitgravingen waarbij mogelijks een archeologisch relevant niveau geraakt wordt, zijn beperkt in oppervlakte. Het gaat om de bouwput voor de tunnel en de fietspaden. Deze laatste zijn een smalle rechtlijnige verstoring waarbij eventuele sporen moeilijk te interpreteren zullen zijn wegens een beperkt overzicht. Dergelijk onderzoek levert geen kenniswinst op. De zone van de tunnel en de zone ten westen van de Staatsbaan kunnen beschouwd worden als eerder verstoord omwille van de aanleg van de wegenis en de Fluxys-leidingen. De bouwput betreft de grootste uitgraving maar is zelfs hiermee nog beperkt in oppervlakte waardoor de kosten voor verder onderzoek niet zouden opwegen tegenover de potentiële kenniswinst die eerder laag wordt geschat. Er worden geen verdere maatregelen geadviseerd.

2 GEMOTIVEERD ADVIES

In dit hoofdstuk voorafgaand aan het feitelijk programma van maatregelen (al dan niet bestaande uit meerdere onderdelen) wordt duidelijk gemaakt waarom er op basis van het archeologische vooronderzoek al dan niet aanvullend archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd in het kader van het dossier waar deze archeologienota deel van uitmaakt.

2.1 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Op basis van de in het verslag van resultaten beschreven delen van het archeologische vooronderzoek kan een gegronde uitspraak worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is op basis hiervan een archeologische verwachting opgesteld en de afweging voor de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd. Er kon tenslotte in voldoende mate een besluit worden genomen over de impact van alle geplande werken op eventueel aanwezige archeologische resten. Het uitgevoerde vooronderzoek is daarom in volledigheid uitgevoerd.

2.2 DE AAN-/AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het plangebied een matige archeologische verwachting kent gaande van steentijd tot en met late middeleeuwen gezien de landschappelijke ligging van het plangebied. Hoewel de directe omgeving van het plangebied geen echte bewoningssites lijkt te herbergen, tonen de CAI-waarnemingen aan dat de omgeving van het plangebied minstens bezocht werd sedert de steentijd. De oudste meldingen betreffen vondstmeldingen van onder meer een silex afslag uit de steentijd en een bronzen kokerbijltje uit de late bronstijd. Voor de Romeinse periode werd voor de directe omgeving slechts 1 vondst genoteerd. Het betrof een klein dik muntje dat mogelijks Romeins is. Vervolgens werden voor de middeleeuwen enkele vondsten en paalsporen geregistreerd, maar geen duidelijke bewoningskernen. Voor de late middeleeuwen werden twee mogelijke schansen genoteerd. Verder werden tijdens proefsleuvenonderzoeken ook nog recente (paal)kuilen en greppels aangetroffen.

2.3 IMPACTBEPALING

De geplande werkzaamheden zullen een impact hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. De uitgravingen waarbij mogelijks een archeologisch relevant niveau geraakt wordt, zijn echter beperkt in oppervlakte. Het gaat om de bouwput voor de tunnel en de fietspaden. Deze laatste zijn een smalle rechtlijnige verstoring waarbij eventuele sporen moeilijk te interpreteren zullen zijn wegens een beperkt overzicht. Dergelijk onderzoek levert geen kenniswinst op. De zone van de tunnel en de zone ten westen van de Staatsbaan kunnen beschouwd worden als eerder verstoord omwille van de aanleg van de wegenis en de Fluxys-leidingen. De bouwput ten oosten van de Staatsbaan betreft de grootste uitgraving maar is zelfs hiermee nog beperkt in oppervlakte waardoor de kosten voor verder onderzoek niet zouden opwegen tegenover de potentiële kenniswinst die eerder laag wordt geschat. Daar de kenniswinst die bij verder onderzoek zou bekomen worden, beperkt is en niet in verhouding staat tot de onderzoeksinspanning, wordt hier geen verder vervolgonderzoek geadviseerd.

2.4 WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Niet van toepassing.

2.5 BEPALING VAN DE MAATREGELEN

In het volgende hoofdstuk (of de volgende hoofdstukken indien er meerdere maatregelen in parallel worden geadviseerd) wordt gespecificeerd welke maatregelen aan de voorgenoemde conclusies van het gemotiveerde advies worden gekoppeld.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN – GEEN VERVOLG

Er wordt geen aanvullend archeologisch onderzoek geadviseerd in het kader van deze archeologienota en de bijbehorende vergunningsaanvraag.

Wel blijft de meldingsplicht gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.²

² Procedure: een archeologische toevalsvondst dient binnen drie dagen gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed, waarbij de vondst en haar vindplaats beschermd worden tot tien dagen na het vinden. De melding kan gemaakt worden via de website: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/vondstmeldingen/toevalsvondsten/formulier>.

4 BIBLIOGRAFIE

UITGEGEVEN BRONNEN:

ONUITGEGEVEN BRONNEN:

GERAADPLEEGDE WEBSITES:

GERAADPLEEGD KAARTMATERIAAL:

AGIV (2021) ORTHOFOTOMOZAÏEK, MIDDENSCHALIG, WINTEROPNAMEN, KLEUR, MEEST RECENT, VLAANDEREN. 2020.03. AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN. BESCHIKBAAR OP: [HTTP://WWW.GEOPUNT.BE](http://www.geopunt.be).

AGIV (2023) AGENTSCHAP VOOR GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: GROOTSCHALIG REFERENTIEBESTAND (GRB). BESCHIKBAAR OP: [HTTP://WWW.GEOPUNT.BE/CATALOGUS/DATASETFOlder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162](http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162).

OVERIGE BRONNEN:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2019) CODE VAN GOEDE PRAKTIJK VOOR DE UITVOERING VAN EN RAPPORTERING OVER ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN EN HET GEBRUIK VAN METAALDETECTOREN (VERSIE 4.0). VLAAMSE OVERHEID.

5 LIJSTEN VAN OPGENOMEN FIGUREN EN TABELLEN

5.1 FIGUREN:

Tabel 1. Administratieve gegevens.....	4
--	---

5.2 TABELLEN:

Tabel 1. Administratieve gegevens.....	4
--	---